

Людмила Чижова

Ліля - Ляля

Миколаїв 2022

УДК 821.161.2(477.73)-3
Ч 59

Чижова, Л. Я.

Ліля – Ляля : три місяці війни очима дитини / Л. Я. Чижова. – Миколаїв, 2022. – 16 с.

Художньо-документальні розповіді-мініатюри про побачене і пережите семирічною дівчинкою за перші три місяці війни.

*Ми на своїй, на зболеній землі,
Тут жити нашим дітям і онукам.*

«Моя хата всюди»

Ці слова в нинішній час вже стали зрозумілими, вагомими та ще більш гострими і болючими, коли український цвіт розвіявся за вітрами по світах і державах, у пошуках прихистку. Якщо пересаджується коріння в нерідну землю, то чи зможе воно там прижитись і виростити своїх дітей.

Птахи зриваються з рідних країв – пережити, перетерпіти, перезимувати в теплі. Та тільки благословиться весна – знаходять вірну дорогу в безмежному небесному просторі додому.

А чи зможемо ми, люди, ми – невеликі Божі птаці, в котрих живе вічна надія, повернутися, впасти на коліна, поцілувати рідну землю, з тремтінням відімкнути двері і стати на рідний поріг?

Мій дім першим, крайнім, стоїть на вулиці. Це п'ятиповерховий будинок, вже давно аварійний, на два під'їзди по двадцять квартир. Тут завжди відчутні затишок і спокій, а головне – в ньому всі мешканці, хоч і різні за статками, віком та характером, доброзичливі.

На нашому, з усіх сторін прикритому іншими будинками подвір'ї, завжди багато дітей, які граються, бігають, копирсаються в квітнику, поливають молоді посаджені деревця. Гамірно та весело, а для бабусь – турбота, цілий день при онуках.

Мені особливо до душі сусідська дівчинка. Дуже тиха, талановита, як на свої сім років. Малює, вирізає з паперу витинанки, з пластиліну ліпить різні фігурки. Її рученята постійно у творчому русі. Ну і дітлахи, як зграйки пташенят, збираються подивитися. А вона їм часто дарує свої поробки.

Звати її просто Ліля, але всі чомусь іще називають її Ляля. Дійсно, вона чимось нагадує гарну ляльку: тендітна, худенька, з довгим світлим волоссям, сірими очима і стриманою сором'язливою посмішкою. Ліля-Ляля задумливо ходить по подвір'ю, розглядає все навкруги, а вже на вечір і малюнок готовий.

Весна цього року рання. Першими на сонечко повиповзали цілими колоніями жучки-павучки, розмальовані «москалики», ніби в мундири зодягнені. А на початку березня прокинулися змучені за зиму бліді фіалки, ще без пахоців – але ж пробудилися. Слідом за ними дуже рання квіточка Калюжниця, чимось за формою вона нагадує в мініатюрі жовту водяну лілію. В неї цупкі, яскраві, з оксамитовими пелюстками квіточки.

Ліля принесла і мовчки простягнула мені квітку.

– А бабусі своїй ти вже подарувала?

– А вона не захотіла. Сказала, що зараз це нікому не потрібно. Нині війна – не до квітів. Як це можна, щоб квітка не була потрібна? Навіть якщо розпочалася війна, квітка для нас квітує.

Разом з квіткою вона подала невеликий малюнок. Яскраво-жовте поле квітучої Калюжниці, а над нею – синьо-блакитне небо...

З 24 лютого – дня неоголошеної, незрозумілої війни, світ, такий звичний, добрий і квітучий, похитнувся.

Перший день війни... перші два тижні – ще ніби й тихо, але люди вже змінилися, стали настороженими, боязкими. Все ніби звично, але над кожним невидимою пеленою вже напливала тривога. Упритул за нею підходив страх і його ще потрібно було навчитися перебороти, пересилити, пережити. Та найголовніше – навчити цьому дітей, вберегти їхні чисті та світлі душі.

Благослови нас, Господи!

Навіщо прийшла війна?!

Ліля прокинулася від незвичного відчуття тривоги. Бабуся голосно молилася і просила:

– Господи! Покарай ти цього Антихриста, що приніс людям скільки горя!

Мама знову плакала, бо з перших днів їх пішов захищати її чоловік Павло – єдина підтримка сім'ї. Для Лілі це був просто дядько Паша. Добрий, не сварив, їй частенько гостинці та подарунки перепадали. Бабусю шанував за справедливість, а мама була завжди веселою, і в домі було спокійно.

Мама бідкалася, що там можуть поранити, чи навіть вбити, а як далі вони самі житимуть? І також проклинала війну, що прийшла до них.

Ліля витирала долоньками мамині сльози, мало розуміючи, що за війна, звідки взялася.

– Мамо, навіщо до нас прийшла війна? Хто її покликав, хто привів?

Бабуся до цього розповідала малій, що війна – це страшне лихо. Ніхто не знає, як надовго прийшла війна, бо привів її цар Ірод. А він завжди заливає землю кров'ю людей і засипає попелом згарищ. Треба мати велику силу, аби подолати його і відродити все живе на землі.

Війна, як величезна Гідра з багатьма головами: одну відрубаєш, а на її місці нова виростає і дихає вогнем та димом. Ліля пам'ятає, що є така казка про це страшне чудовисько.

– Але ж, бабусю, Гідру перемиг сильний козак, відрубав останню голову і люди більше не боялися.

– Це лише в казці, дитино, все добре та швидко закінчується і життя повертається на свої місця. А ця Гідра, де замість голів літаки і танки, зносить на своєму шляху все, сіючи розруху, смерть людей, перетворюючи життя в пекло.

– Як же нам вижити в цьому пеклі?

– Звикати, доню, жити навіть у цих умовах і вірити, що скоро все закінчиться. Наші захисники не допустять, щоб війна покалічила людські долі. А ще, молити Бога, щоб простив гріхи кожному, набратися мужності, щоб ми стали сильними і навчилися цінувати кожен мить життя.

Це вже так мудро розсудила бабуся.

Оголосили чергову повітряну тривогу і вони почали збиратися в укриття. У дві валізи, як радили, вклали все необхідне на декілька днів, одягнулися тепліше, взяли ще ковдрочку, щоб зігрітися. Ліля принесла свій шкільний рюкзачок:

– Я примітила, що дядьки носять за плечима великі рюкзаки з речами. Мій також знадобиться, адже в школу я завжди в ньому підручники носила.

– Ой ти наша помічниця, – обійняла її мама.

В рюкзак вклали необхідні для Лілі речі – альбом, олівці, пластилін, любиму ляльку. Рюкзачок приладнали за плечима і пішли до сховища. Сусіди з усіх п'яти поверхів поспішно збігали по східцям. Жінки з дітьми заходили у сховище першими, а чоловіки ще стояли, палили на вулиці сигарети, аж доки не лунали перші вибухи.

Потім терпеливо чекали доки оголосять відбій. І так до нової тривоги.

Сховище

За два місяці повітряних тривог Ліля вже звикла до бомбосховища. Якщо по правді – це був просто підвал в їхньому аварійному будинку. Відмикалися збиті з дощок двері, куди вели вибиті бетонні сходи. А далі – занедбаний підвал, де зберігалися не завжди потрібні мешканцям речі. Обсипані камінцями стінки, купи різного мотлоху, труби...

Люди з часом позносили із квартир старі стільці, лави, ковдри, особливо багато було ящиків, картонних листів, щоб притулитися до стіни. Їх ще стелили під ноги, бо в підвалі стояв лютневий холод і обсипалася зі стін цементна пилюка. З-під стелі звисали декілька електролампочок, які хоч якось освітлювали.

Люди сиділи мовчки, тільки постійно вдивлялись у телефони. Лілі на місці не сиділось на місці, разом з іншими дітьми вона розвідала всі закутки підвалу. За цей час діти знали тут кожен щілину. Ліля вибрала шматок стінки, де було рівніше, менше обсипалося і почала малювати.

На всю стінку розмалювала велике сонце з веселковими промінцями, небо з темними хмарами, безліч різних квітів, себе і маму з бабусею. Вони трималися за руки, а до них назустріч поспішав дядько Паша. Малюнок вийшов яскравим, і кусок стіни ніби ожив.

За її роботою спостерігав сусідський Генка, трішки вредний, бо ще малий.

– Лілька-Лялька! У тебе малюнок не дуже вдалий, сонце якесь бліде, холодне, квіти дрібненькі, а твого дядька Пашу вже може на війні вбито.

Ліля замахнулася на нього рукою:

– А ти вийди на сонце, може зігрієшся і спробуй намалювати кращий малюнок.

– Ага! Там стріляють, можуть поранити, чи й зовсім убити.

Ліля твердо відрізала:

– А мене ніколи не вб'ють, і маму і бабусю, і дядька Пашу, я впевнена! Ти йди звідси, а то бабусі поскаржуся.

Генка хмикнув і почимчикував в інший кінець сховища до групи дітлахів, котрі порпались у цементній пилюці. Згодом оголосили відбій тривоги і всі подалися до виходу. Першими вийшли чоловіки, винесли речі, допомогли жінкам з дітьми, стареньким.

Діти кинулись до гойдалок – каруселей на подвір'ї. Ліля присіла на лавочці і почала малювати сіре небо, зелену траву у дворі. Так захопилася, що не відчула, як пролетів час. Закінчила малюнок, зібрала олівці, закрила альбом. За маминим покликом піднялася йти до квартири.

Раптом зовсім недалеко сильно гримнуло. Якось необачно сталося, що в цю страшну мить вона залишилася наодинці з війною. З переляку дівчинка закрила рученятами голову і прокричала:

– Боженько, захисти мене!

А по ніжках потекли теплі сльози. Та вже до неї птахою з розкритими руками летіла мама:

– Лілечко! Дитино моя, я тут!

Слідом, натискаючи на щічку, поспішала бабуся:

– Лялечко моя рідненька!

Від радості у Лілі нестримно потекли сльози. У рідних руках і страх десь подівся.

Осиротілий дім

Все сильніше обстрілювали місто, та менше людей спускалося у сховище. При близькому обстрілі хиталися лампочки, обсипалася штукатурка зі стін. Цей прихисток ставав все менш надійним, хоча хтось приладнав на вхідних дверях картонний лист із вказівкою «Убежище».

Перед наступною тривогою люди розійшлися шукати більш надійне укриття. Підвал сусіднього будинку виявився більш придатним, але бігати туди по 2-3 рази на день, особливо вночі, було далекувато і страшно.

Через декілька днів вони вже приладнали собі укриття в квартирі за двома стінками. Мама з бабусею сідають в коридорі на табуретки, а для Лілі біля вхідних дверей поклали диванні пуфики, на них теплу ковдру і улюблену подушечку-думку.

Ліля довго вмощувалася, щоб було зручніше. Ніби й нічого, але в своєму ліжечку м'якіше і сон швидше приходить. Все крутилася з незвички, та й вибухи чути. Мама підмощувала з усіх боків під неї ковдрочку:

– Донечко, засинай, тривога на всю ніч. Потерпи, це не вічно. Ось прийде весна, за нею літо і схованка не знадобиться. А поки що хоч ніжки вирівняй. А нам з бабусею доведеться всю ніч сидючи дрімати.

А далі, майже кожного дня, сусіди виїжджали цілими родинами у безпечні місця. Першими зривалися молоді сім'ї, рятуючи своїх маленьких. Особливо хоробрі вибралися за кордон, в країни близькі та далекі. Залишилися ті, кому не було куди і до кого виїхати.

Мама з бабусею все радилися, сперечалися, але ніяк не могли дійти згоди. Мама ніби й погоджувалась, бо тут з кожним днем більшає небезпека, та бабуся розсудливо доводила:

– А куди зриватися? Рідних ні в Україні ні за кордоном у нас немає, та й кошти потрібні на перші часи для прожитку. Кому ми там потрібні? Щоб старцювати? А не приведи Господь щось станеться з квартирою, то куди повертатись. На одну мою пенсію не протриматись, у мами вже роботи нема.

Ліля сиділа між ними, слухала уважно всі доводи. Навіть принесла велику мапу України, куди роз'їхалися багато знайомих, особливо на Західну Україну. Їй також хотілося поїхати хоч Україною, побачити нові місця, нових людей, а головне, що там не стріляють.

Стихала стрілянина, стихали обговорення і збирання речей в дорогу. Та під кінець квітня зі своїми доводами таки перемогла бабуся. На цьому і вирішили, що перетерплять, перечекають біду. Все-таки надіялися, що пролетить мимо снаряд, не прийде в їхній дім чужа ворожа людина. Дасть Бог день, дасть захист і спасіння.

На той час в їхньому під'їзді з двадцяти квартир без господарів залишилося дев'ять. Майже по дві сім'ї на кожному поверсі. Ліліні подружки і сусідські хлопчачки довго ще не зустрінуться. Можливо аж поки не закінчиться війна.

А дім без господарів – пустка чорна, тривожна і болюча. Тьотя Нюра мисє під'їзд, аби зберегти жилий дух. Ліля вранці пробіжить по східцях, аж дерев'яні перила вихитуються і так стає сумно, крикне, а відлуння по всіх поверхах, як горох розсипається.

Кожного вечора бабуся зашторює вікна, щоб ні щілини, при тривозі сїдають у своєму закутку за двома стїнами. Що має бути – не минути, не сховатися ні за якими стїнками...

Ліля часто згадує знайомих, хто встиг виїхати. Мама і бабуся кожного вечора переглядають телепередачі, з болем дивляться на величезний наляканий потїк людей, котрі евакуюються поїздами, автобусами з безліччю вузлів, валїз з дїтьми та немїчними людьми. Більше додати нічого... А в кожного з них залишається бїль за рїдною домівкою та віра у вірному виборї.

– Вони рятують своїх дїтей – здавленим голосом видихнула мама.

Рїзко нагадала про тривогу мїська сирена. Ліля зіщулилася і пригорнулася до мами:

– А якщо увесь час прилітатимуть страшні ракети, вбиватимуть усіх, то хто нас рятуватиме?

Схлипнула і притихла.

– Золотко ти наше! Ми з мамою тебе врятуємо. Коли стане зовсім нестерпно, поїдемо до Пашиної далекої рїдні в село, вони нас запрошують. Перебудемо складні часи та обов'язкова повернемося. Та й він після війни додому прийде.

Ліля потихенько заспокоїлась і відчула, що цим і вона зможе врятувати бабуся і маму.

День народження

Після закінчення чергової повітряної тривоги мама з бабусяю переглядали «Єдині новини», що йшли по всіх телеканалах. Диктори відраховували кожен день війни, підводили підсумки перемог і втрат. Сьогодні розповіді про 74 день війни, головні події висвітлюються на рухомому рядку екрану. Бабуся уважно вчитувалася і проклинала клятих рашистів, що принесли скільки горя і смертей. Звідки в них скільки жорстокості та ненависті? Чому Господь не опустить свою караючу десницю на їхні голови, коли вже прийде мир?!

Мама, витираючи очі, пригорнула до себе Лілю:

– Що чекати, де сховатися від обстрілів? Будемо в сховищі згадувати День Перемоги, бо нині відняли і завтрашній день, а дехто з ветеранів вже і не дочекався.

Ліля перейнялася хвилюванням рідних, але не могла сприйняти це своїм дитячим розумом. Ніяк! Їй так хотілося зустріти свій восьмий день народження, а він буде завтра – 9 Травня. Це було завжди таке щасливе свято. Мама заздалегідь купувала подарунок, вранці приносила в її кімнату великий оберемок розквітлого бузку, ще цілий тиждень трималися його пахощі. Бабуся готувала великий святковий торт. Приходили подружки, Ліля задувала на ньому свічки і всі разом смакували. А попереду ще був цілий день, сповнений радістю та цікавими подіями.

Особливо урочистим був парад на центральній вулиці міста. Грали духові оркестри, йшли ветерани в бойових нагородах. Ліля з подружками дарувала їм квіти. І обов'язково в цей день було тепло, сонячно, радісно і так гарно. Тож у неї було подвійне свято, а ще – вона на рік дорослішала.

Ліля стрепенулася від прикрих думок і кинулася до мами:

– Мамо! Бабусю! Що, завтра у мене не буде дня народження?

Вона зіщулилася і голосно заплакала. Бабуся кинулася зупинити цей потік сліз, дитяче несприйняття страшного сьогодення. Ліля тулилася до бабусі і все схлипувала:

– Я хочу, щоб завтра у мене був день народження. Це несправедливо, що війна його віднімає у мене.

Мама дістала із шафи велику коробку в яскравій упаковці:

– Лялечко ти моя! Вранці я подарунок тобі віддам, потерпи. І бабуся найсмачніший торт приготує і вісім свічечок будуть горіти на ньому.

Бабуся теж почала схлипувати:

– Ніякий Ірод не зможе відняти у тебе день народження, навіть війна. Та вона, дасть Бог, скоро закінчиться. А тоді буде велике свято для всього світу.

Мама додала:

– Моя дорога дитинко! Ще багато років ми зустрічатимемо разом твій день народження. Будуть подарунки, квіти і ти дорослішатимеш. Свято обов'язково буде!

І ось народився гарний весняний ранок 9 Травня 2022 року. Увесь світ зігрівало сонечко, співали птахи, буяв квітами бузок. Прийшов 75 день війни, на два дні в місті оголосили комендантську годину. Та в душах людей наростало відчуття свята.

– Мамо! Бабусенько! У мене День Народження!

Дитяча бібліотека

В бібліотеку Ліля ходила ще з підготовчої групи дитячого садочку. Вірніше, вона називалася дитячою, і туди їх групою водили вихователі на святкові вистави та зустрічі з казками.

Це зовсім близько від дитсадка – три квартали, і від її будинку три квартали. Діти йшли вервечкою за вихователькою, за ними в кінці також вихователька. Перша і крайня дитина в колоні підіймали прапорці при переході через вулицю.

В цій маленькій бібліотеці, яку Ліля вважала своєю, було весело, гамірно і так багато цікавих книжок з яскравими малюнками. Особливо дітям подобалося, як з ними гралися тьоті бібліотекарки, дарували сувеніри. Після цього малята поверталися до дитсадка, обідали і наступала «тиха година». Яка там тиха...Всі в ліжечках довго вертілися, а вихователька заспокоювала їх.

А потім прийшов вересень, Ліля стала школяркою. Мама кожного ранку приводила її до воріт школи, де збиралися молодші класи, а потім після занять забирала додому. У вихідні дні з бабусею йшли до бібліотеки.

Для Лілі заповнили читацький формуляр, в який записували вибрані для неї книги. Особливо Лілі подобалося малювати ілюстрації до прочитаних книжок, вона із задоволенням дарувала їх своїй бібліотеці. Кожного разу бібліотекарі підкреслювали, що у неї талант, і навіть декілька разів вона отримувала подарунки: великий альбом з кольоровими олівцями, фарби і кольорові крейдяні палички. Якими приємними були ці перші перемоги. В будь-яку вільну хвилину Ліля прибігала до бібліотеки, всідалась на довгому синьому дивані, де завжди були м'які іграшки, і довго ними гралася. А потім приходила бабуся і забирала її додому.

Біля бібліотеки був фонтан, росли квіти, бігали, гралися діти. А мами і бабусі сиділи на лавочках і наглядали за дітлахами. Ліля малювала квіти, дерева, фонтанчик, дорослі милувалися маленькою художницею і пророчили, що коли виросте, вивчиться, її картини будуть окрасою рідного міста.

Непомітно пролітали дні. Наступив Новий рік – рік Тигра «котрий страшенно рикає». Ліля раніше бачила його в зоопарку, навіть намалювала, коли він вилежувався на великому камені, ніби позував.

Напевно не винен той хижий звір, що перевернувся світ і з мирного став незрозумілим і тривожним. Чому? Навіщо війна чорним горем прийшла і охопила землю, людей, її рідних, знайомих.

Хоча сонечко повернуло на весну, та Ліля майже нікуди не виходить, а все частіше з рідними навіть ночами поспішають в укриття.

В кінці квітня надійшла ще одна сумна звістка. Під час обстрілів постраждала головна дитяча бібліотека міста і області. Ліля не раз бувала в цій бібліотеці під час екскурсій, на веселих літературних святах, які влаштовували тьоті-бібліотекарки для малят. А ще тут проводили обласні конкурси дитячих малюнків на різні теми. Найкращі з них відзначалися нагородами, в тому числі і Ліліні роботи. А тепер там поспішали відремонтувати пошкоджений ворожими ракетами дах будівлі.

Ліля розплакалася, що черговий снаряд може попасти і в її улюблений «КолоБук», де так багато книжок та іграшок. Бабуся твердо запевнила, що цього ніколи не станеться, бо бібліотека маленька, її не помітять.

Вона хотіла втішити онук у, але й сама боялася, що все може статися. Наступного дня майже не було обстрілів, сонечко вигрівало і день – ну зовсім видавався мирним.

Бабуся, як і обіцяла, пішла з Лілею подивитися, а можливо і нові книги взяти. Бібліотека стояла цілісінька, тільки на вікнах щільно закриті жалюзі, двері замкнені. Люди швиденько проходили повз. Ліля аж розгубилася:

– Як же так, що бібліотека закрита! Це клята війна у всьому винна. Нічого, от скоро вона скінчиться, і все буде як і раніше. А поки ми з бабусею будемо сюди приходити, коли не буде тривоги.

Ліля дістала кольорові крейдяні палички і перед приступцями східок на тротуарній площадці намалювала велику книгу, а в ній серце і літеру «Л». Отак вона вихлюпнула свою любов до бібліотеки.

Під час ракетного обстрілу від вибухової хвилі у нашому будинку із західної сторони в квартирах повилітали шибки на вікнах. Мешканці, як тільки прийшли до тями, то відразу кинулися хоч чимось позакривати їх. Бабуся з мамою десь півдня давали цьому раду. Вибирали уламки скла і поліетиленовою плівкою закривали вікна. Ну а Ліля збирала свої іграшки, малюнки і вимітала обережно уламки, щоб хоч чимось допомогти.

На другий день десь близько пролунав ще один вибух, і таки пошкодили Ліліну бібліотеку. Працівники з болем в серці та сльозами на очах збирали посічені уламками книги. А це не просто книги, це долі авторів, котрі писали для дітей і вчили добру. Вони витрушували кожную книжку, заносили у сховище, вкладали у великі ящики дитячі іграшки. З якою любов'ю багато років вони прикрашали свою бібліотеку, як рідну домівку. А вибиті вікна не було чим закрити: ні фанери, ні дощок.

Спасибі людям – дозволити розібрати старий паркан із металевих проїржавлених листів і закрити ними провалля вікон. Тепер бібліотека скидалася на поранену людину.

Разом з працівниками бібліотеки я переймалася і боліла душею – це була і моя бібліотека, багато років я дарувала свої авторські книги для маленьких читачів.

Ліля про цю біду ще не знала.

Минуть злі часи, настануть світлі, я напишу для них нову книгу про нинішні події, а Ліля-Ляля прикрасить їх своїми малюнками. Це буде наш подарунок бібліотеці «КолоБук».

Три місяці війни

За три місяці війни Ліля помітно змінилася, ніби й подорослішала в своєму характері. Але закрилася в собі, як равлик в мушлі. Більше мовчить та малює війну.

Мама з бабусею намагалися якось відволікати її від сьогоденних проблем. На всі їхні запитання вона ще більше притихала, навіть з ляльками не гралася. Та найгіршими були нічні кошмари.

Ліля підхоплювалася по декілька разів за ніч, кричала і прибігала до мами. І вже аж до ранку тремтіла та схлипувала. Якийсь панічний страх сковував її всю, особливо вона боялася темних ночей з виттям сирен. Днями більше сиділи на балконі, спостерігали за дітьми, котрі бігали і безтурботно раділи наближенню літа.

Білими кетягами квітла акація і як завжди все заливала маревом пахоців.

Тоді і малюнки її були легкими, ясними. А нині і це затьмарилося, все якісь страхіття випірнали на аркушах паперу.

Дорослі порадилися:

– Лялечку рятувати потрібно!

Мама пішла з нею до педіатра шукати вирішення цієї проблеми. Ну а лікарка направила до психолога, бо ця проблема – наслідок нинішнього стресу.

Почувши слово психолог, Ліля зіщулилася і мовчала, аж доки прийшли додому. Відразу кинулася до бабусі:

– Бабусенько, скажи мамі, я ж не «псих», щоб йти до психолога.

Ну а бабуся відразу кинулася рятувати цей переляк, завіряти:

– Ні, Лялечко! Ти у нас розумничка, а психолог – це зовсім інша справа. Ви зустрінетесь, познайомитесь, вона заспокоїть маму. Повір, що ця зустріч дуже допоможе тобі.

В кабінеті лікарки безліч різноманітних іграшок, дитячих малюнків про війну. Ліля довго і прискіпливо розглядала малюнки. Особливо вразило, що на кожному переважав чорний колір.

Тітонька-психолог з великими карими і дуже сумними очима доброзичливо розпитувала Лілю, запевняла маму, що з часом все пройде. У дітей дуже тонка і ранима психіка, і ці випробування для неї дуже складні. Але у дітей вони швидше стираються з пам'яті.

Під час їхньої розмови Ліля намалювала малюнок, щоб також залишити на згадку. На ньому повзла страшна чорна Гідра з безліччю довгих щупалець, на них замість голів гармати, літаки, навкруги відрубані голови, а поруч воїн з автоматом у руках.

На запитання психолога вона спокійно роз'яснила, що Гідра – це багатоголова війна, а воїн – її дядько Паша, він захищає всіх від Гідри.

Лікарка подякувала за малюнок, помістила його на стенді в кабінеті. Погладила Лілю по голівці, та відчула, як у лікарки тремтіла рука. Несподівано у Лілі вирвалося:

– А у вас є хлопчик чи дівчинка? Напевно ви їх навчили не боятися війни?

Та відвернулася до вікна і ледве змогла промовити:

– Тепер у мене немає нікого... А я навчаю інших дітей не боятися війни. Ти тільки вір, що війна закінчиться твої страхи також. Малюй рідних і малюй світлі картини.

Вийшли з мамою із кабінету і Ліля з глибоким сумом видихнула:

– Мамо! Мені так шкода тітоньку-психолога. Як добре, що ти у мене є, а я – у тебе.

Вранці Ліля прокинулася з гарним настроєм:

– Доброго ранку, бабусенько!

– Доброго, доброго, моя Лялечко! Такий день світлий і Божий. Я ось тобі образок Святителя Миколая принесла. Він оберігає наше місто та захищає діточок. Нехай Святий Миколай боронить тебе, дитинко, дає здоров'я і сили, Перехрестивши, вона зодягла на шийку Лілі образок.

Початок літа Ліля з мамою та бабусею зустріли на селі.

Сьогодні 1 Червня 2022 року – Всесвітній день захисту дітей – 98 доба героїчного протистояння ворожій агресії російської федерації.

На цей день у війні загинула 261 дитина, понад 460 поранено.

Сто днів війни... 3 червня 2022 року в Україні оголошено Днем Пам'яті дітей, які загинули від агресії росії у війні з Україною.

Не згасає свічечка жалоби в наших серцях.

Відрізані шляхи,
Снарядами розриті.
І свічечка – душа,
Як світ цей обігріти?

Невже наш час згорів
І темінь на світанку.
А думка все ятрить:
Чи буде живим ранок?

Чи дощ залле рови
І заростуть травою?
Встає у ранах день,
Що станеться з тобою?

А доля десь блука,
Все сховища шукає.
Хижак-орел крильми
У небеса ширяє.

Та в крапельці сльози
Живе ясна надія:
Бог землю оживить
І янголят зігріє.

